

Boganmeldelser.

WILLIAM SMART. **The return to protection.** London 1904. Macmillan & Co. (X + 284 S. — 5 sh.).

Kampen i England om »Chamberlains proposals« skabte et Utal af Piecer og Afhandlinger om Beskyttelse contra Frihandelen, Afhandlinger fulde af tilsyneladende overbevisende Statistik og Argumenter, der var mere bestikkende end dybtgaaende.

Det mærkeligste ved al denne Statistik var, at den var lige overbevisende, enten den anvendtes for eller imod Beskyttelsen. I denne Strid stod saa godt som alle Universitetsprofessorerne paa Frihandelens Side, medens Beskyttelsens Fortalere ofte vare anden Klasses Mænd med Hensyn til Kundskaber. Det vil derfor ikke undre, at rent teoretisk set trak Beskyttelsesmændene det korteste Straa, uden at de just derfor behøvede at have Uret. Naar Beskyttelsens Teori endnu ikke er skreven, er det fordi dens Forkæmpere oftest har haft politiske Maal og derfor hverken har været ærlige i Argumenterne eller har haft de nødvendige Forudsætninger; paa den anden Side har den officielle liberale Økonomi kun stillet sig i Forsvarsstilling og stadig arbejdet paa Stuart Mills Teori om den udenrigske Handel, og ene gaaet ud fra, at Spørgsmaalet lod sig besvare, blot man opfattede Samhandelen mellem to Lande som Samhandelen mellem to Personer, der ombyttede ikke med Penge, men med Varer.

Bog anmeldelser.

WILLIAM SMART. **The return to protection.** London 1904. Macmillan & Co. (X + 284 S. — 5 sh.).

Kampen i England om »Chamberlains proposals« skabte et Utal af Piecer og Afhandlinger om Beskyttelse contra Frihandelen, Afhandlinger fulde af tilsyneladende overbevisende Statistik og Argumenter, der var mere bestikkende end dybtgaaende.

Det mærkeligste ved al denne Statistik var, at den var lige overbevisende, enten den anvendtes for eller imod Beskyttelsen. I denne Strid stod saa godt som alle Universitetsprofessorerne paa Frihandelens Side, medens Beskyttelsens Fortalere ofte vare anden Klasses Mænd med Hensyn til Kundskaber. Det vil derfor ikke undre, at rent teoretisk set trak Beskyttelsesmændene det korteste Straa, uden at de just derfor behøvede at have Uret. Naar Beskyttelsens Teori endnu ikke er skreven, er det fordi dens Forkæmpere oftest har haft politiske Maal og derfor hverken har været ærlige i Argumenterne eller har haft de nødvendige Forudsætninger; paa den anden Side har den officielle liberale Økonomi kun stillet sig i Forsvarsstilling og stadig arbejdet paa Stuart Mills Teori om den udenrigske Handel, og ene gaaet ud fra, at Spørgsmaalet lod sig besvare, blot man opfattede Samhandelen mellem to Lande som Samhandelen mellem to Personer, der ombyttede ikke med Penge, men med Varer.

Den skotske Professor Smart siger et Sted i sin Bog »Return to protection«, at man vil naa videre i Forstaaelsen, naar man erindrer, at det ikke er Nationer, men Individder, der handler sammen, og at, naar disse Individder ere tilfredse med Handelen, maa det være saare godt. Forfatteren har Ret i, at det er Individder, der handle, men Uret i, at deres Tilfredshed er en Maalestok for Nationens Tab eller Gevinst ved Samhandelen. Jeg skal senere vende tilbage hertil.

Blandt de Økonomer, der gik ind for Frihandelen, var Professor Smart. Hans Indlæg er et godt Arsenal af Frihandels-Argumenter; men der er meget i denne Bog, der viser, at han ikke hører til de store Økonomer, der gaar ned i Dybden, idet han mangler den Tvivlens nagende Orm, som tvinger Tænkeren til at gaa dybere og dybere og til atter og atter at sætte sit Emne under Mikroskop; thi Sandheden ligger ikke paa Landevejen i et saa kompliceret Samfund som vort.

Jeg skal nu gengive det væsentlige Indhold af hans Bog. Han begynder med at vise, at al Handel er Udveksling af Gods, og at vi alle er hinandens Tjenere, arbejdende for hinanden; vi producere alle for andre og kaste vore Produkter ud paa Markedet uden at vide, hvem der kan bruge dem; alles Interesse er, at Produktbunken bliver saa stor som muligt, da der saa er saa meget mere at bruge af. I det moderne Samfund synes dette indbyrdes Samarbejde at tage Form af indbyrdes Konkurrence; i Hjemmehandelen synes Konkurrencen den mest fremtrædende; i den udenlandske Handel, der har til Maal at supplere den indenlandske Produktion, syntes hidindtil Suppleringen, Samarbejdet at være mest fremtrædende; først i den sidste Snes Aar er Konkurrenceelementet traadt tydelig frem, idet Amerika og Storbri-tannien ere rykkede hinanden ligesaa nær — takket være Fragtens Billiggørelse — som Lancashire og Glasgow. Men Kampen er den samme; man konkurrerer om at maatte yde Tjenester, Tyskere og Engelskmænd ere kon-

kurrerende om at tjene tyske Forbrugere, og Englændere og Tyskere om at tjene engelske Forbrugere.

Et Lands udenrigske Handel er en Udvidelse af dets Hjemmehandel og af samme Natur, en Udveksling af Gods mod Gods. Betalingen sker paa samme Maade, i Indlandet ved en Check, i Udlandet med en Veksel; i begge Tilfælde bliver Gæld sat imod Gæld; en Englænder sender Varer til Amerika; en Amerikaner sender Varer til England; Englænderen har en Fordring paa Amerikaneren og Amerikaneren paa Englænderen; den endelige Betaling sker ved at Amerikanerens og Englænderens Gæld bliver sat op mod hinanden; »dersom man sender Gods til Udlandet for at sælge det og sælger det for at faa Penge for det, og dersom Gods ikke kan blive betalt med Løfter om at betale, og dersom de faktisk ikke betales ved Guldforsendelser, saa maa vi, siden ingen Eksportør som Regel har faaet den Opfattelse, at han ikke er bleven betalt, slutte, at der er en Kontrakonto i Gods, at altsaa Importen maa være bleven betalt med og afbalanceret af Eksporten«. Man vil se, at Forfatterens Slutning er noget for lige til; Betalingen kan jo ske — og i et uberegneligt stort Tidsrum — ikke ved Cheques eller Løfter om at betale, ej heller med Gods, men med Obligationer og Aktier, det vil sige Andel i Importlandets Formue.

Dette behøver nu ganske vist ikke at være af det onde; thi naar et Land ved Import af Maskiner etc. forøger sin »earning capacity« — altsaa sin Formues Kapitalværdi, er der intet at sige til, at det betaler med en Del af sin Formueforøgelse i Form af Aktier i nye Foretagender. Schovelin har ikke altid Ret, naar han i Handelsberetningen Gang paa Gang jamrer sig over Eksport af danske Papirer; hvis Aarsagen er den, at vi har bygget Fabrikker, behøver Eksporten af danske Papirer kun at være et andet Udtryk for, at vi har faaet — ikke fremmede Forbrugsvarer, men fremmed Kapital ind i Landet og kvitterer derfor ved at sende nyemitterede Aktier ud af Landet.

Statistikken viser nu, at England importerer for 180 Millioner £ mere, end det eksporterer; men England har som andre Lande andre Indtægter: ¹⁾ Englands Skibsfart og Profit ved fremmed Handel er ca. 90 Millioner £. ²⁾ Bankerne og Kommissionsforretningerne tjener mindst 10 Millioner. ³⁾ Renter af Englands Tilgodehavende i Udlandet samt Profit af de industrielle Foretagender, England ejer i Udlandet, er over 80 Millioner, saaledes at England snarere faar Penge tilgode i Udlandet ved sin Samhandel. Forfatteren gør iøvrigt opmærksom paa, at al Eksport i Statistikken opføres »f. o. b.« (fri om Bord), medens al Import opføres »c. i. f.« (inklusive Fragt). Et Lands totale Indførsel og totale Udførsel tenderer til at dække hinanden, en Strøm af Import krydser en Strøm af Eksport; dog er der forstyrrende Aarsager, der særlig skyldes Pengeanbringelser i Udlandet. Overflytning af Kapital fra et Land til et andet kan vise sig i en øjeblikkelig Forøgelse af Eksporten (som naar Australien laaner Penge af England og derfor køber engelske Varer til Jærnbaneanlæg) eller i en øjeblikkelig Formindskelse af Indførslen (som naar Avstralien, i Stedet for at anvende de laante Penge til at købe Varer i England, tilbageholder og selv forbruger Varer, det under andre Omstændigheder vilde have udført til England). Mellem to Lande, der bytter direkte med hinanden, vil en Indførsel til det ene Land, der er mindre end dets Eksport, søge at blive afballanceret, idet Fragten og Vekselkursen vil være som Ventiler; dersom ti Skibe kommer fra Kanada til England og der kun er Returfragt for et fra England, bliver Fragten høj i Kanada, og lav i London for Skibe til Kanada; dette fremmer Eksporten fra England, idet en eksporterende Købmand er lige glad, om han faar sin Profit ved høj Pris paa sin Vare eller ved at Vareforsendelsen er billig, eller ved at han kan købe Veksler paa Kanada til en lav Pris. Men dette var ikke nok til at skaffe Samhandel mellem Kanada og England, naar Kolonien vil sende ubegrænsede Hvedemasser til England

og kun vil modtage en meget begrænset Mængde af engelske Eksportvarer. Betalingen til Kanada kan ske ved at England sender Maskiner til Frankrig og derfor faar Veksler, for hvilke Kanada kan købe Luksusvarer i Paris og som det derfor vil modtage i Bytte for sin Hvede.

Forfatteren mener, at England ikke betaler sin Import ved at sælge Værdipapirer, men med Eksportvarer; thi selv om Robert Giffen siger, at England har solgt til Udlandet 1 Milliard £ i Løbet af 20 Aar, maa vi huske, at England ogsaa har anbragt mange Penge i Udlandet, og at Indkomstskatten viser, at Englands Rente af fremmede Værdipapirer i de sidste 20 Aar har fordoblet sig og nu er over 60 Millioner; men desforuden har England samtidig forøget sine indenlandske Anbringelser af Kapital, f. Eks. ved Kommunelaan til Anlæg af Gasværker, Sporveje o. lign.

Nu er den totale Import for alle de store Nationer lidt over 2500 Mill. £ og deres Eksport 2300 Mill. £; skal man rette sig efter denne Statistik, maa man enten tro, at der kommer mere Gods i Havn, end der sejler derfra, eller at alle de store Nationer gaar ned ad Bakke.

Forfatteren søger dernæst at vise, at den, der hindrer Import, hindrer samtidig Eksport.

Protektionisterne, siger Forfatteren, hævder, at Producentens Interesse ikke er den samme som Konsumentens og maa gaa forud, og at Beskyttelse kan sikre Arbejdets Stadighed og give højere Løn; men de Herrer skal først bevise, at Producenterne behøver Hjælp og at Regeringen kan give den. Beskyttelse er ikke Beskyttelse mod Folk, der vil gøre ondt, men imod fremmed Konurrence, d. v. s. mod Billighed og Overflod. Hvis en engelsk Vare koster 100 sh. og den amerikanske 150 sh., vil en 50 % Told sætte amerikansk og engelsk Gods lige paa det amerikanske Marked; den amerikanske Fabrikant er beskyttet, men det amerikanske Folk betaler 50 % for meget for sine Varer.

Forfatteren indrømmer Rigtigheden af Friedrich Lists Opdragelsesargument for at paalægge Forbrugerne dette Offer, men hævder, at det synes, som om Opdragelsesstadiet aldrig er forbi for en beskyttet Industri; derimod anser han det for galt at sige, at Beskyttelse er nødvendig for Opstaaelsen af en forskelligartet Industri, idet selv i et rent Agerbrugsland vil der af sig selv opstaa hvad vi kan kalde supplerende Industrier, der igen fremkalder andre Industrier.

Nej, det er »the vested interest«, Indtægtens Bundfældning til Kapital, der styrker Beskyttelses-Bevægelsen, den Politik, der populært af Skotlænderne udtrykkes ved »at holde sin egen Fiskeyngel for sine egne Sømaager«. Forfatteren søger gennem Eksempler fra England og Amerika at bevise, hvilken Styrke »the vested interest« har til at holde Beskyttelsen i Live, selv naar dens Nødvendighed ikke er til Stede.

En Tarif bestaar af mange Positioner, der ikke alle have samme Sats. Nogle Industrier er højt beskyttede, andre lavt beskyttede; hvorfor denne Forskel, hvilket Princip? Et Land, der som U. S. A. er nok i sig selv, behøver ingen Import; men næppe har det faaet Hjemmemarkedet lukket, førend det bliver et Spørgsmaal paa Liv og Død for den amerikanske Industri at komme ud med sine Varer til Evropa; men Eksporten kalder Importen ind igen; derfor maa Beskyttelses-Satserne være forskellige for de forskellige Varer.

Forfatteren gennemgaar først det billige »Arbejds-krafts-Argument«: Amerika har saa høj Løn; men Tyskland forlanger Protektion mod Amerika af den modsatte Grund, fordi amerikansk Arbejde er saa højt betalt og produktivt.

Er det nu muligt — spørger Forf. — at lave en fornuftig protektionistisk Tarif? ¹⁾ Paa Varer, man ikke selv kan producere, bør man ikke have Told; men her kommer Finansministeren og skal have Penge. ²⁾ Almindelige Fødevarer bør være fri; men her kommer Land-

manden og forlanger Beskyttelse; men Industrien kan ikke finde sig i, at dens Arbejders Underhold og dermed Arbejdslønnen fordyres. ³⁾ Raamaterialier ere vi alle enige om bør være fri; men hvad er Raamateriale? Hvad der er Raamateriale for den ene Fabrikant, er det færdige Produkt for den anden; for at beskytte Lilles Bomulds-vævere har Frankrig en høj Told paa Bomuldsgarn; men denne forøger Produktionsomkostningerne for de eksportdygtige Vævere i Lyon, der fabrikere Halvsilke. ⁴⁾ Tilbage bliver da færdige Industrivarer; men atter her er der mange færdige Varer, der er Hjælpstoffer for andre Industrier, f. Eks. Maskiner og Redskaber; skal de beskattes? hvis de beskattes, maa der højere Told for disse Maskiner, der, hvis deres Produkt er Raastoffer, ser disse fordyrede. En rationel Tarif — slutter Mr. Smart — er umulig, utænkkelig; det er en Samling Tilfældigheder, hvor man ikke ved, hvad man gavner og hvad man skader.

Naar Forfatteren ender dette Afsnit med at hævde; at Beskyttelse medfører politisk og merkantil Immoralitet, er han her udenfor den videnskabelige Bevisførelse.

Forfatteren forsvarer de indirekte Skatter, naar hele deres Udbytte gaar i Statens Kasse, som f. Eks. ved The; fordyres The med nogle pence, vel, de gaar til Staten, og Borgerne faar dem igen; anderledes med Skatten f. Eks. paa Bomuldsvarer; nogle bliver indførte, de fleste lavede hjemme, naar der er Beskyttelse; Borgerne betale en højere Pris for deres Varer; denne Forhøjelse gaar ikke i Statens, men i Fabrikantens Kasse. Beskyttelse er da en »delegeret Beskatning«, hvor Staten har overladt Industriens Ledere selv at indkassere Skatten. Godtfolk ser ikke det er en Skat; men de vilde se det, hvis Staten indkrævede en Skat og benyttede dens Udbytte til at give direkte Subsidier til visse Industrier. Som man vil se, undersøger Forf. slet ikke, hvilken Gayn Staten kan have af, at disse Industrier eksisterer.

Men en Beskatning gennem Beskyttelse kan ikke bestaa for den gode Finanslæres Love; Beskatningen er

ulige, fordi Beskyttelsen ikke lægges efter Forbrugerens Omstændigheder, men efter Producentens. Beskyttelsen kan maaske — for at være effektiv — blive høj paa simple Bomuldsvarer, medens der for Silkevarer ikke behøves saa megen Beskyttelse. Den »delegerede« Beskatning, som Fabrikanterne har Ret til, maa blive uretfærdig og i alle Fald tilfældig. Forf. nævner Pladetin, der er beskyttet i Amerika; dette gør alle Tindaaser dyre og derigennem al hermetisk Gods; Forf. siger, at Tinpladeindustrien derfor bliver en Parasit paa den hermetiske Frugtindustri.

Forfatteren vender sig nu til det Balfour'ske Standpunkt: Gengældelsessatser mod Tyskland. Retaliationspolitik er en Hævn, og som saadan en midlertidig Forholdsregel, hvis Begrundelse enten er fjendtlige Tariffer i Udlandet eller et Skaktræk imod »Dumping« fra fremmede Industriens Side. Mr. Smart gennemgaar de forskellige Tarifkrige i ældre og nyere Tid og mener at kunne bevise af dem, at Retaliation er en daarlig Politik; England er iøvrigt ikke præpareret for Tarifkrige, medens Tyskland med sit trænedede Toldvæsen er i Stand til med en Dags Varsel at lægge en Told paa engelske Varer; iøvrigt mener Forf., at de andre Lande ikke af den Grund vil opgive deres Beskyttelse. Hvad for Varer skulde England iøvrigt lægge en Straffetold paa? paa Gods, det ikke selv kan lave, paa tyske Pianoer? Forf. undlader at bevise, at Tyskland ikke bliver skadet hermed, hvad han paastaar.

Med Hensyn til Fødemidler og Raamateriale vil England straffe sig selv, hvis det lægger Straffetold paa tysk Gods. Tilbage er der højst for ca. 50 Mill. £ af færdige Industrivarer, der kan beskattes uden at skade britisk Industri.

Forf.'s Argumenter ere her meget svage; tag f. Eks. følgende Sætning. Han holder ikke af at skade Tyskland, hvis Tyskland ikke føler det tilstrækkeligt; thi »jeg kan ikke lide at sparke den Bicycle, der har væltet mig«. Men Retaliation er svært; fra de Forenede Stater indfører

England for 127 Mill. £ Varer; men heraf er de 106 Mill. £ Raastoffer og Fødevarer, og kun 21 Mill. £ Industrivarer, paa hvilke man kan lægge Straffetold, og disse 21 Mill. £ ere spredte over 40 forskellige Varesorter. Af tyske Industrivarer, der indføres til England, er der kun 3, hvor Indførslen er over 1 Mill. £, heriblandt Legetøj og Musikinstrumenter. Hvis nu England lægger en Straffetold paa tysk Legetøj, vil dette maaske fremkalde en ny engelsk Industri; men hvis nu Straffetolden gør sin Virkning og Tyskland falder til Føje, maa England atter opheve sin Straffetold; men herimod vil med Rette den kunstigt fremkaldte engelske Legetøjsindustri kunne protestere.

Forf. vender sig til »Dumping«; i og for sig kan man ikke finde, at det er saa slemt, at Tyskland sender os Varer under deres egen Produktionspris. En Trust kan lave faa Automobiles til 800 £ og faa dem solgte, til 500 £ kan den ikke faa mange flere Kunder; men til 250 £ kan den faa mange Automobiles afsatte: den sælger da de faa til 800 £ hjemme, og Resten sælger den i Udlandet til en Pris, der er lavere end den Pris, hvortil Udlandets Fabrikker kan fremstille dem. Dette kalder vi for Dumping. For at holde den store Produktion, der er Betingelsen for billige Omkostninger, sælger man billigt til Udlandet, medens man i Hjemlandet sælger dyrt — i Læ af Toldmuren. Da nu »Dumping« er en midlertidig Forholdsregel, der kun vil vare ved, til den fremmede Trust har ødelagt den engelske Industri, er den et Onde. Ja, men er den et stort Onde? Først har den sine gode Sider: da Tysklands Sukkertrust solgte Sukker under sin Produktionspris i England, ødelagdes Englands Roedyrking, men det billige Sukker, England fik fra Tyskland, blev Raastof til en engelsk Eksportindustri: Syltetøj og Biskuit. Medens Tyskland med store Ofre vil skabe en Skibsbygningsindustri, sælger eller »dumper« tysk Staalindustri saa billigt Raamateriale til engelske Værfter, at den trods en høj Skibstold kan undersælge tyske Værker i

Tyskland. Men dernæst betyder Dumping ikke saa meget, som der skrives op for: Totalværdien af Englands Jærn- og Staalhandel er 160 Mill. £ aarlig; heraf importeres kun $15\frac{3}{4}$ Mill. £, hvoraf Hælvten fra Tyskland; kan dette ruinere England? Man maa iøvrigt huske, at en udenlandsk Trust ikke kan dumpe hele sin Produktion, kun en liden Del deraf. Man kan have Raad til at sælge maaske 20 % af sin Produktion under Prisen, naar man kan faa højere Pris for de øvrige 80 %, men det kan ikke ske omvendt, at man sælger 80 % af sin Produktion med Tab.

Mr. Smart vender sig derefter til, hvorledes man værger sig imod »Dumping«. Hvad han siger her, er lidet gennemtænkt. Hvis et Land lægger 10 % Told paa en Vare, der dumpes 10 % under Omkostningerne ved dens Fremstilling, vil han hævde, at der mellem det dumpede Gods og det hjemmelavede Gods er samme Forskel paa 10 % som før Toldpaalægget. Dette er rent Nonsens. Iøvrigt skulde Forf. dog have nævnt, at selv om det billige Sukker skabte et billigt Raastof for en Eksportindustri, betød det, at Englands Agerbrug ikke fik en Roekultur, et umaadeligt Tab for engelsk Landbrug.

Den Chamberlainske Kampagne faldt i de daarlige Aar 1901—04, hvor Handelen over hele Verden aftog og hvor der var et aabent Øre for Klager over, at engelsk Industri gik tilbage. Mr. Smart begynder derfor med at vise, at der ingen Grund er til Klage. I 1875 var den engelske Nationalindkomst 1200 Mill., i 1904 1800 Mill. £; fra 1864 til 1904 er Antallet af de Personer i England, der faar Fattighjælp, dalet fra 5 % til $2\frac{1}{2}$ % af Befolkningen. Gennemsnitsarbejdslønnen er steget siden 1878 med 17 %, medens Middelklassens og de Riges Indtægter er steget med henimod 60 %; for hver Penny, som Indkomstskatten opkræves med, havde Staten i Aaret 1873 $1\frac{3}{4}$ Mill. £, en Menneskealder senere $2\frac{3}{5}$ Mill. £; i 30 Aar er Sparekassernes Deposita omtrent firdoblet — til 200 Mill. £ — medens Bank-Deposita i Løbet af 20 Aar

har mere end fordoblet sig (850 Mill. £). I Clearing-house omsattes 5 Milliarder i 1871, nu 10 Milliarder £. I 1870 havde England $5\frac{2}{3}$ Mill. Tons flydende paa Søen, i 1902 over 10 Millioner Tons.

Mr. Chamberlain hævdede, at Eksporten gik tilbage; i de første Kapitler har Forf. vist, at Eksporten ikke er et Udtryk for et Lands Velstand, og at Eksporten kan gaa tilbage, fordi man finder det mere klogt at investere Pengene i Indlandet. Mr. Chamberlains Tal er iøvrigt tendentiøse, naar han siger, at Eksporten i 1872 kun var 22 Mill. £ mindre end Eksporten i 1903, der kun var 287 Mill. £. Chamberlain har nemlig taget et Aar som Udgangspunkt, der var ekstraordinært med Hensyn til Eksporten; havde han taget et hvilket som helst andet Aar, vilde en Menneskealders Forøgelse af Eksporten ikke have været 22 men 80 Mill. £. Og Forf. haaner med Rette den Brug, der ofte gøres af Procentsammenligning, naar f. Eks. Mr. Chamberlain hævder, at medens England i de sidste 10 Aar kun har forøget sin Eksport med 13 $\frac{0}{10}$, har Japan forøget sin med 107 $\frac{0}{10}$; men naar Japan i 1891 eksporterede for 12 $\frac{1}{2}$ Mill. og England for 247 Mill. £, vil man forstaa, at Procentsammenligningen her er Misbrug af Statistik.

Forf. omtaler i Forbigaaende, at England eksporterer $\frac{1}{4}$ af sin Kulproduktion, der er noget over 160 Mill. £; af Kullets Værdi er 60 $\frac{0}{10}$ Løn, af Waleskul endog 80 $\frac{0}{10}$!

Med Hensyn til Paastanden om, at der skaffes bedre Arbejdsmulighed ved Beskyttelse, hævder Forf. den Mill'ske Sætning, at der ikke er Valget mellem at give Beskæftigelse til vore egne Arbejdere eller Udlandets, men mellem den ene Klasse eller den anden Klasse af vore egne Arbejdere, idet hvis vi opretter en ved Beskyttelse hævet Industri, og dermed forringer vor Import, forringer vi snart efter vor Eksport. Forf. mener, det er ligesaa galt at sige, at fremmede kan tage et Lands Arbejde fra det, som at sige, at hvad Skotterne købe fra London, er et Tab for dens egen Industri. Forfatterens Eksempel er

saare uheldigt valgt; thi her kommer han netop ind paa et Spørgsmaal, der maa vække Eftertanke, og som han ikke har Aandsstyrke nok til at gaa i Lag med, og det er Spørgsmaalet om de forskellige Landsdeles indbyrdes Stilling i økonomisk Henseende. Thi netop i Kraft af den fri Konkurrence har Irland ingen Industri, netop i Kraft af den fri Konkurrence har Østpreussen kun en saare tarvelig Industri; thi indenfor Tyskland er der fri Konkurrence, hvor lukket Landet end er udadtil, og denne fri Konkurrence har gjort, at Østpreussen stadig er tyndt befolket. Det er det samme, der vilde ske i hele Europa, hvis vi fik en fælles europæisk Toldmur og indbyrdes Frihandel; visse Egne vilde faa en stor Industri og andre maaske affolkes. Lovene for den internationale Handel synes at maatte være de samme som Lovene for Handel mellem Landsdele, og de viser faktisk en Erhvervenes Differentiering og en Styrkelse af visse Egne paa andre Egenes Bekostning. Iøvrigt maa — som jeg før har skrevet i dette Tidsskrift — Svaret paa Betingelserne for Protektionismens Berettigelse først løses, naar man ikke deler efter samhandlende Lande, men efter samhandlende Interessegrupper: jyske Landmænd kunde leve vel ved at sælge til Udlandet og indkøbe fra Udlandet, og lade hele Bybefolkningen ligge hen uden sin Kundekreds paa Landet. Skaanes Befolkning hørte i økonomisk Henseende, inden den svenske Protektionismes Sejr, mere til København end til Stockholm. Det er slet ikke givet, at man har Lov til at behandle den geografiske og politiske Enhed — en Stat — som en økonomisk Enhed; man maa for at naa til Bunds i Spørgsmaalet Beskyttelse contra Frihandel opløse den nationale Enhed i sine økonomiske Grupper, der ikke behøver at have og heller ikke har Interesse fælles.

Bogens sidste Afsnit omhandler Præferentialtariffer. Præference for Kanada er Beskyttelse overfor den øvrige Verden. Kanada har givet England Præference, der nu er $33\frac{1}{3}\%$, d. v. s. England betaler kun $\frac{2}{3}$ af den Told, andre Lande skal betale, men det har betydet

saare lidet; thi selv den for England nedsatte Rate er for de fleste Artikler helt prohibitiv. Iøvrigt viser en Undersøgelse, at England ikke kan vinde noget fra Kanada. I 1901 importerede Kanada for $38\frac{1}{2}$ Mill. £, hvoraf c. 9 Mill. kom fra England og c. 29 Mill. fra U. S. A. Det er af disse sidste 29 Mill. £, England skulde vinde; men heraf er $6\frac{1}{4}$ Mill. £ Varer, England slet ikke kan producere, som Sukker, Majs, Raabomuld, Tobak etc.; saa er der for $6\frac{1}{2}$ Mill. £ Varer, som England vel producerer, men ikke i tilstrækkelig Grad, saasom Hvede, The, Skinker, Ost, Heste. Tilbage bliver der 16 Mill. £, hvoraf England dog næppe kan haabe at faa alt. Men bør England ændre sit fiskale System for at øge sin Eksport med en større eller mindre Del af 16 Mill. £? eller, hvis alle Kolonierne faa Præference, da ialt 28 Mill. £? Skal England give Præference, maa det være paa en Vare, Kanada er interesseret i; — men dette er Korn; skal England hæve sin Pris paa Fødevarer blot for at give nogle relativt faa Kanadier højere Pris paa deres Produkter? Var det ikke billigere at give et direkte Subsidium, spørger Forfatteren. Han slutter med at indrømme, at selv om Protektionismen i England foreløbig har lidt sit Nederlag, og selv om alt efter hans Mening taler imod den, saa har den nu foreløbigt afsluttede Tarifikamp lært ham to Ting: ¹⁾ at Frihandel kun er en Betingelse, hvorunder Folk handle sammen; den kan i og for sig ikke give meget, og dens Fordele kan blive neutraliserede af andre Landes naturlige Resourcer, visere Regeringsforanstaltninger og højere Intelligens (dette er en ret farlig Indrømmelse fra Mr. Smarts Side), ²⁾ at Forholdene har ændret sig siden 1846, idet Verdens voksende Rigdom har gjort det ganske umuligt, at England vedblivende kan være Verdens eneste »Værksted«. ³⁾ Endelig bør Englænderne erindre, at hver ny Landvinding de gør, i Følge Frihandelens System, aabner nye Markeder for den øvrige Verden.

Prof. Smart ender her sin Bog; den er et godt

Arsenal for Frihandelspolitikere, og dens Statistik er anvendt sobert; men Forf. behandler alligevel sit Emne som en Mand, der opstiller Argumenter for et Standpunkt og ikke som en Mand, der ad Argumenternes Vej søger sit Standpunkt. Bogen gaar endelig ikke dybt ind i Problemet, den omhandler. Som et videnskabeligt Arbejde er det langt fra 1ste Klasses, hvor mange rigtige Bemærkninger der end kan være spredte om i Bogen; som en Videnskabsmands politiske Agitationskrift er Bogen derimod mønsterværdig. Den tilhører i højere Grad Podiet end Kathedret; men den er til Gengæld aktuel ogsaa i Danmark.

L. V. Birck.

Litteratur-Notitser.

— Af Dansk Forsikrings-Aarvog, der udgives af »Assurandørens« Redaktør, Hr. Oscar Rechendorff, er 3die Aargang (1906) udkommen. Foruden de sædvanlige statistiske Oversigter over Forsikringsvirksomheden i Danmark samt Meddelelser om Domme af assurance-retlig Betydning (ved cand. jur. Eigil Bramsen), bringer Aarbogen denne Gang følgende Afhandlinger: Et Ulykkesforsikrings-Problem (Spørgsmaalet om at forebygge de uheldige Følger, saavel for Arbejdsgiver som for Arbejder, i Tilfælde, hvor der efter vor Ulykkesforsikringslov tilkommer en Arbejder Erstatningskrav lige overfor en insolvent Arbejdsgiver, der ikke har dækket sin Forpligtelse ved Forsikring) af Kontorchef Aage Sørensen; endvidere en historisk Artikel om Dansk Tarifforening 1896—1906 af Wm. Levison; endelig en meget instruktiv Skildring af Folkeforsikringen i England af cand. polit. C. Høyrup. — Som Indledning